

Handläggare
Anna Rinder von Beckerath
Telefon: 08-508 43 114

Till
Socialnämnden
2017-09-19

Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på motionen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat *Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022* till socialnämnden med flera för yttrande.

Förvaltningen anser att programmets syfte att utveckla kvaliteten i stadens verksamheter så att makt, möjligheter och resurser fördelas lika oberoende av kön är angeläget. Programmets prioriterade fokusområden, metoder och arbetssätt kan fungera som vägledning när nämnder och bolagsstyrelser planerar sitt arbete.

Förvaltningen anser att programmet är tydligt och bra som helhet men tycker att vissa delar kan förtydligas och/eller förstärkas.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat *Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022* till socialnämnden, samtliga stadsdelsnämnder och facknämnder, Stockholms Stadshus AB, KS pensionärsråd, KS råd för funktionshinderfrågor, RFSU Stockholm, Sveriges kvinnolobby, Unifem Stockholm, Glöm aldrig Pela och Fadime, Unizon, RIFFI Stockholm, Män för jämställdhet och Rädda Barnen för yttrande senast den 25 september 2017.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 13 september 2017. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 14 september.

Ärendet

Kommunstyrelsen har i budget för 2015 fått i uppdrag att utarbeta ett program med utgångspunkt i CEMR-deklarationen¹. Programmet ska redogöra för stadens arbete med jämställdhetsintegrering och genusbudgetering samt innehålla förslag på kompetenshöjande insatser för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Programmets utgångspunkter

Trots att Sverige har kommit långt i arbetet mot ett jämställt samhälle har FN's kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (CEDAW) riktat kritik på flera områden mot hur Sverige lever upp till Kvinnokonventionen.

De mänskliga rättigheterna konkretiseras i stor utsträckning i mötet mellan kommunal verksamhet och invånare. Kommuners arbete avgör därför i hög grad hur Sverige lever upp till principer och krav som ställs i internationella konventioner gällande de mänskliga rättigheterna.

Ojämställdhet i stadens verksamheter uppstår och återskapas i det dagliga arbetet – i beslutsfattande, resursfördelning, i verksamhetsplanering och uppföljning. För att skapa jämställda förutsättningar måste jämställdhetsarbetet integreras i ordinarie processer och inom samtliga verksamhetsområden. Programmet för jämställdhet ska fungera som ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser i syfte att utveckla kvaliteten i stadens

¹ Den europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR, är ett verktyg för att integrera jämställdhetsperspektivet i politiskt beslutsfattande och praktisk verksamhet.

verksamheter så att makt, möjligheter och resurser fördelas lika oberoende av kön. Vilka nämnder och bolagsstyrelser som ska göra vad anges inte specifikt i programmet. Istället ska verksamheter själva konkretisera i sin ordinarie planering, vilka aktiviteter de behöver genomföra inom respektive fokusområde och hur de kan samverka med andra aktörer för att nå stadens mål.

Programmets fokusområden

Grunden för programmets fokusområden är de rekommendationer om fortsatt arbete CEDAW har lämnat som rör kommunal nivå.

Programmets fokusområden utgår från de sex nationella jämställdhetspolitiska målen². Därtill har staden lagt ett sjunde fokusområde som handlar om stadens offentliga service.³

Även om könsperspektivet är utgångspunkten i programmets fokusområden är det viktigt att vara medveten om att könsmaktsordningen samspekar med andra maktstrukturer som grundar sig i etnicitet, klass, ålder, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och andra sociala kategorier. Arbetet ska därför ske normkritiskt.

1. **Jämn fördelning av makt och inflytande**

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

2. **Ekonomisk jämställdhet**

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

3. **Jämställd utbildning**

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

4. **Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet**

Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor. Stadens

²

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

³

Varje fokusområde inkluderar de närmsta årens prioriterade jämställdhetspolitiska frågor. Tjänsteutlåtandet redogör inte för respektive fokusområdes prioriterade frågor.

möjligheter att påverka målet handlar i hög grad om arbetsgivarperspektivet, som hanteras främst i stadens personalpolicy.

5. Jämställd hälsa

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra⁴

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

7. Stadens välfärd och service ska vara likvärdig för kvinnor och män, flickor och pojkar

Genomförande och uppföljning

Ansvar

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för programmets genomförande som ska göras inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheter. Det ska framgå i verksamhetsplaner hur nämnder och bolagsstyrelser arbetar med programmets fokusområden där nämnd – och bolagsmål ska inkludera konkreta indikatorer och aktiviteter kopplade till programmets fokusområden. Individbaserade indikatorer eller nyckeltal ska följas upp könsuppdelat.

Kommunstyrelsen lämnar en årlig rapport av utvecklingen av programmet. Vid behov kan kommunstyrelsen uppmana nämnder att vidta åtgärder för att förstärka sitt arbete att nå målen.

Kunskap

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att den egna organisationens kunskap om arbete med jämställdhetsintegrering är tillräcklig. Förtroendevalda, förvaltnings- och bolagsledningar, chefer och nyckelpersoner behöver kunskaper om stadens fokusområden inom jämställdhetsområdet och hur det påverkar arbetet med ledning och styrning. För att kunna ge likvärdig service till kvinnor och män, flickor och pojkar behöver medarbetare i staden kunskap om jämställdhet och genus inom ramen för det verksamhetsområden de verkar i.

I samband med implementering av programmet ansvarar kommunstyrelsen för introducerande utbildningsinsatser för förvaltnings- och bolagsledningarna och andra nyckelpersoner.

Metoder och arbetssätt

Det är kommunstyrelsen som ansvarar för att tillgängliggöra metodstöd för nämnder och bolagsstyrelsers arbete med jämställdhetsintegrering av budgetprocessen och jämställdhetsanalyser.

Jämställdhetsintegrering

Implementeringen av programmet innebär att nämnder och bolagsstyrelser ska använda sig av jämställdhetsintegrering. Allt ordinarie arbete som pågår i stadens verksamheter utförs med ett jämställdhetsperspektiv. Genom att synliggöra och analysera vilka konsekvenser förslag eller aktiviteter får för kvinnor respektive män, flickor och pojkar kan åtgärder formuleras som bidrar till jämställdhet och verksamhetens utveckling. Genusbudgetering är ett instrument inom jämställdhetsintegrering som tydliggör hur finansiella resurser fördelas mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Jämställdhetsanalys

I samband med beslutsfattande ska nämnder och bolagsstyrelser se till att beslutsunderlag innehåller en jämställdhetsanalys. Det handlar om att analysera hur verksamheten förhåller sig till de jämställdhetspolitiska målen samt vilka konsekvenser olika åtgärder eller beslut får för kvinnor respektive män när det gäller bemötande och service, representation och fördelning av makt och resurser.

Motverka stereotypa könsnormer

Staden ska arbeta förebyggande för att förhindra att mäns våld mot kvinnor uppstår. Detta inkluderar arbete som motverkar traditionella normer kring kön samt belyser hur negativa maskulinitetsnormer bidrar till uppkomst av våld. Det är viktigt att pojkar och män uppmuntras att engagera sig i ett sådant arbete.

Ett normkritiskt förhållningssätt innebär att verksamheter kan behöva granska normer och strukturer som leder till att människor kränks, exkluderas eller osynliggörs. I frågor som rör bemötande är det viktigt att diskutera vilka som inkluderas respektive exkluderas, vilka en verksamhet är anpassad efter och vilka som missgynnas. Det innebär också att inte förutsätta att alla identifierar sig som kvinnor och män eller att alla identifierar sig med det kön de tilldelades vid födseln.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att programmets syfte att utveckla kvaliteten i stadens verksamheter så att makt, möjligheter och resurser fördelas lika oberoende av kön är angeläget. Förvaltningen delar bilden att arbetet för att skapa jämställda förutsättningar måste integreras i ordinarie processer och inom samtliga verksamhetsområden. Förvaltningen anser att programmet är tydligt och bra som helhet men tycker att nedan delar kan förtydligas och/eller förstärkas.

Av programmet framgår att stadens nämnder och bolag själva ansvarar för att organisationen har tillräcklig kunskap för arbete med jämställdhetsintegrering. För att säkerställa att den kunskap som behövs i arbetet med jämställdhetsintegrering, både i förvaltnings – och bolagsledning och bland stadens medarbetare, efterlyser förvaltningen att programmet inkluderar ett tydligare stadsövergripande ansvar när det gäller stöd och - utbildningsinsatser. Särskilt då programmet framhåller vikten av att arbetet ska ske normkritiskt.

En av de prioriterade frågorna inom fokusområde 7, punkt 7.6⁵ inkluderar begreppet flyktingmottagande. Förvaltningen föreslår att formuleringen ”mottagande av nyanlända” används istället då det tydligare beskriver stadens ansvar och uppdrag inom Sveriges flyktingmottagande.

Inom fokusområde 5 under punkt 5.2⁶ beskrivs hur stadens verksamheter, framför allt inom skola och socialtjänst, ska främja flickors respektive pojkars psykiska hälsa. Förvaltningen anser att det bör framgå att skola, socialtjänst och hälso – sjukvård behöver samverka för att främja psykisk hälsa.⁷ Förutom att psykisk ohälsa är ett växande problem bland Sveriges befolkning där unga, framför allt flickor och transpersoner uppges må särskilt dåligt rapporterar Socialstyrelsen⁸ att även äldres psykiska hälsa försämrats. Förvaltningen anser därför att det finns anledning att förtydliga att stadens verksamheter ska främja alla personers psykiska hälsa och att det uppdraget, utifrån att stadens arbete med jämställdhet ska ske normkritiskt, också inkluderar transpersoner.

Bilagor

1. Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022

⁵ Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022, s. 11

⁶ Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022, s. 10

⁷ <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/kunskap-styrning/battre-gemensam-ledning-och-styrning/>

⁸ <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20470/2017-3-1.pdf>